Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

22. března 2018 *

„Řízení o předběžné otázce – Systémy pojištění vkladů a odškodňování investorů – Směrnice 94/19/ES – Článek 1 bod 1 – Vklady – Dočasné situace vyplývající z obvyklých bankovních operací – Směrnice 97/9/ES – Článek 2 odst. 2 druhý pododstavec – Peněžní prostředky, které mají být vyplaceny investorům nebo které jim patří a jež jsou drženy na jeho účet investičním podnikem v souvislosti s investičními operacemi – Úvěrová instituce emitující cenné papíry – Peněžní prostředky předané této instituci jednotlivci v souvislosti s úpisem budoucích cenných papírů – Použití směrnice 2004/39/ES – Úpadek dané instituce před emisí dotčených cenných papírů – Veřejný podnik pověřený správou systémů pojištění vkladů a odškodňování investorů – Možnost dovolávat se směrnic 94/19/ES a 97/9/ES proti uvedenému podniku“

Ve spojených věcech C-688/15 a C-109/16,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší litevský soud) ze dne 18. prosince 2015 (C-688/15) a 12. února 2016 (C-109/16), došlými Soudnímu dvoru dne 21. prosince 2015 a 25. února 2016, v řízeních zahájených na návrh

Agnieškу Anisimovienė a dalšími

za přítomnosti:

bankas „Snoras“ AB, v likvidaci,

„Indėlių ir investicijų draudimas“ VĮ,

bankas „Finasta“ AB (C-688/15),

a

„Indėlių ir investicijų draudimas“ VĮ

za přítomnosti:

Alvydase Raišelise,

bankas „Snoras“ AB, v likvidaci (C-109/16),

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení J. L. da Cruz Vilaça (zpravodaj), předseda senátu, A. Tizzano, místopředseda Soudního dvora, E. Levits, A. Borg Barthet a M. Berger, soudci,

* Jednací jazyk: litevština.

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

vedoucí soudní kanceláře: M. Aleksejev, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 30. března 2017,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za A. Anisimovienė a další A. Mamontovasem a A. Bambalasem, advokatai,

– za „Indėlių ir investicijų draudimas“ VĮ V. Impolevičienė, ve spolupráci s S. Urbonavičiusem a A. Šekštelem, advokatai,

– za bankas „Snoras“ AB, v likvidaci, A. Pilipavičiusem a V. Drizgou, advokatai,

– za litevskou vládu R. Krasuckaitė a G. Taluntytė, jako zmocněnkyněmi,

– za Evropskou komisi K.-P. Wojcikem a A. Steiblytė, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 15. června 2017,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 1 bodu 1, čl. 7 odst. 1 a čl. 8 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES ze dne 30. května 1994 o systémech pojištění vkladů (Úř. věst. 1994, L 135, s. 5; Zvl. vyd. 06/02, s. 252) ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/14/ES ze dne 11. března 2009 (Úř. věst. 2009, L 68, s. 3) (dále jen „směrnice 94/19“), jakož i čl. 1 bodů 1 a 4 a čl. 2 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/9/ES ze dne 3. března 1997 o systémech pro odškodnění investorů (Úř. věst. 1997, L 84, s. 22; Zvl. vyd. 06/02, s. 311).

2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci řízení zahájených Agnieškou Anisimovienė a 256 dalšími osobami (dále jen, společně, „A. Anisimovienė a ostatní osoby“) a dále „Indėlių ir investicijų draudimas“ VĮ (dále jen „IID“) ve věci odškodnění, kterého se A. Anisimovienė a ostatní osoby, jakož i Alvydas Raišelis domáhají z titulu peněžních prostředků předaných bankas „Snoras“ AB (dále jen „Snoras“) v rámci úpisu budoucích akcií a dluhopisů, které uvedená úvěrová instituce zamýšlela emitovat, ale k jejichž vydání v důsledku jejího úpadku nedošlo.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 94/19

3 První, druhý a čtvrtý bod odůvodnění směrnice 94/19 uvádějí:

„vzhledem k tomu, že v souladu s cíli Smlouvy je třeba podporovat harmonický rozvoj činnosti úvěrových institucí v [celé Unii] odstraněním všech omezení práva usazování a volného poskytování služeb a současně posilovat stabilitu bankovní soustavy a ochranu spořitelů;

vzhledem k tomu, že při odstraňování omezení kladených na činnost úvěrových institucí je třeba pamatovat na situaci, jež by mohla nastat, kdyby se vklady u úvěrové instituce, která má pobočky v jiných členských státech, staly nedisponibilními; že je nezbytné zajistit minimální harmonizovanou úroveň ochrany vkladů pro všechny vklady [v Unii]; že tato ochrana vkladů je pro dotvoření jednotného bankovního trhu stejně zásadní jako pravidla obezřetnosti;

[…]

vzhledem k tomu, že náklady úvěrových institucí na účast v systému pojištění vkladů jsou nesrovnatelné s náklady, jež by s sebou nesl hromadný výběr bankovních vkladů nejen z úvěrové instituce, která se ocitla v nesnázích, nýbrž i z finančně zdravých institucí v důsledku ztráty důvěry vkladatelů ve spolehlivost bankovní soustavy“.

4 Článek 1 uvedené směrnice poskytuje následující definice:

„Pro účely této směrnice se:

1) ‚vkladem‘ rozumí jakýkoli kreditní zůstatek vzniklý z prostředků zbylých na účtu nebo z dočasných situací vyplývajících z obvyklých bankovních operací, který musí úvěrová instituce vyplatit na základě příslušných zákonných a smluvních podmínek, a každý dluh prokázaný potvrzením [dluhovým cenným papírem] vystaveným úvěrovou institucí.

[…]

[…]

4) ‚úvěrovou institucí‘ rozumí podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet;

[…]“

5 Článek 7 odst. 1 a 2 uvedené směrnice stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby souhrn vkladů každého vkladatele byl pojištěn nejméně do výše 50 000 [eur] pro případ, že se tyto vklady stanou nedisponibilními.

1a. Do 31. prosince 2010 členské státy zajistí, aby výše pojištění souhrnu vkladů každého vkladatele byla stanovena na 100 000 [eur] pro případ, že se tyto vklady stanou nedisponibilními.

[…]

2. Členské státy mohu stanovit, že určití vkladatelé nebo vklady jsou z pojištění vyňati nebo že jim bude poskytnut nižší limit pojištění. Tyto výjimky jsou uvedeny v příloze I.“

6 Příloha I téže směrnice uvádí ve svém bodě 12 „[d]luhové cenné papíry vydané [úvěrovou] institucí“.

Směrnice 97/9

7 Body 2 až 4 a 8 odůvodnění směrnice 97/9 uvádějí:

„(2) vzhledem k tomu, že směrnice [Rady 93/22/EHS ze dne 10. května 1993 o investičních službách v oblasti cenných papírů (Úř. věst. 1993, L 141, s. 27; Zvl. vyd. 06/02, s. 43)] stanoví pravidla obezřetnosti, která musí investiční podniky vždy dodržovat, včetně pravidel, jejichž účelem je chránit v co nejvyšší míře práva investorů na peníze nebo nástroje, které jim patří;

(3) vzhledem k tomu, že však žádný systém dohledu neposkytuje úplnou ochranu, zejména před podvody;

(4) vzhledem k tomu, že ochrana investorů a zachování důvěry ve finanční systém jsou důležitými činiteli dotvoření a řádného fungování vnitřního trhu v této oblasti; že je v tomto směru proto důležité, aby měl každý členský stát systém pro odškodnění investorů, který zaručuje harmonizovanou minimální úroveň ochrany alespoň pro malé investory v případě, kdy investiční podnik není schopen splnit své závazky vůči svým investičním klientům;

[…]

(8) vzhledem k tomu, že by proto měl být každý členský stát povinen mít jeden nebo více systémů pro odškodnění investorů, kterých by se všechny jeho [tyto] investiční podniky účastnily; že každý takový systém musí zahrnovat peníze a nástroje držené investičním podnikem v souvislosti s investičními operacemi investora, které v případě, že investiční podnik není schopen splnit své závazky vůči investičním klientům, nemohou být investorovi vráceny; […]“

8 Článek 1 uvedené směrnice obsahuje následující definice:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

1. ‚investičním podnikem‘ investiční podnik ve smyslu čl. 1 bodu 2 směrnice 93/22/EHS,

   – povolený podle článku 3 směrnice 93/22/EHS,

   nebo

   – povolený jako úvěrová instituce podle [první směrnice Rady 77/780/EHS ze dne 12. prosince 1977 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu (Úř. věst. 1977, L 322, s. 30)] a [druhou směrnicí Rady 89/646/EHS ze dne 15. prosince 1989 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu, kterou se mění směrnice 77/780/EHS (Úř. věst. 1989, L 386, s. 1)], jejíž povolení zahrnuje jednu nebo více investičních služeb uvedených v oddílu A přílohy směrnice 93/22/EHS;

2. ‚investiční operací‘ jakákoliv investiční služba ve smyslu čl. 1 bodu 1 směrnice 93/22/EHS a služba uvedená v bodě 1 oddíle C přílohy uvedené směrnice;

[…]

4. ‚investorem‘ jakákoliv osoba, která svěřila peníze nebo nástroje investičního [investičnímu] podniku v souvislosti s investiční operací;

[…]“

9 Článek 2 odst. 2 a 3 uvedené směrnice stanoví:

„2. […]

Krytí musí být zajištěno pro pohledávky plynoucí z neschopnosti investičního podniku

– vyplatit zpět peníze dlužné nebo patřící investorům, držené jejich jménem v souvislosti s investičními operacemi,

[…]

v souladu s platnými zákonnými a smluvními podmínkami.

3. Pro každou pohledávku podle odstavce 2 vůči úvěrové instituci, na kterou by se v daném členském státě vztahovala jak tato směrnice, tak směrnice 94/19/ES, určí tento členský stát systém podle jedné z těchto směrnic, jak to bude považovat za vhodné. Žádná pohledávka nesmí být podle těchto směrnic odškodněna více než jednou.“

Směrnice MiFID

10 Body 2, 5 a 44 odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnic Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS (Úř. věst. 2004, L 145, s. 1; Zvl. vyd. 06/07, s. 263), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/31/ES ze dne 5. dubna 2006 (Úř. věst. 2006, L 114, s. 60) (dále jen „směrnice MiFID“), uvádějí:

„(2) […][J]e nutné stanovit stupeň harmonizace nezbytný k tomu, aby byla investorům nabízena vysoká úroveň ochrany […].

[…]

(5) Je nutné vytvořit komplexní regulativní rámec upravující provádění transakcí s finančními nástroji bez ohledu na metody obchodování používané k uzavírání těchto transakcí, aby byla při provádění transakcí investory zajištěna vysoká kvalita a integrita i celková efektivita finančního systému. […]

[…]

(44) Vzhledem k dvojímu cíli ochrany investorů a zajištění řádného fungování trhu cenných papírů je nezbytné zajistit, aby transakce byly plně transparentní a aby pravidla pro regulované trhy stanovená za tímto účelem platila pro investiční podniky, pokud jsou činné [při jejich operacích] na trhu. […]“

11 Článek 1 uvedené směrnice, nadepsaný „Oblast působnosti“, stanoví:

„1. Tato směrnice se vztahuje na investiční podniky a regulované trhy.

2. Následující ustanovení se použijí rovněž na úvěrové instituce povolené podle směrnice [Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES ze dne 20. března 2000 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (Úř. věst. 2000, L 126, s. 1; Zvl. vyd. 06/03, s. 272)] při poskytování jedné nebo více investičních služeb nebo provádění investiční činnosti:

– čl. 2 odst. 2, články 11, 13 a 14,

– kapitola II hlavy II s výjimkou čl. 23 odst. 2 druhého pododstavce,

– kapitola III hlavy II s výjimkou čl. 31 odst. 2 až čl. 31 odst. 4 a čl. 32 odst. 2 až čl. 32 odst. 6, čl. 32 odst. 8 a čl. 32 odst. 9,

– články 48 až 53, 57, 61 a 62 a

– čl. 71 odst. 1.“

12 Článek 4 odst. 1 směrnice MiFID obsahuje následující definice:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

1) ‚investičním podnikem‘ právnická osoba, její[m]ž obvyklým předmětem činnosti či podnikání je poskytování jedné nebo více investičních služeb třetí osobě nebo provádění jedné nebo více investičních činností na profesionálním základě;

[…]

2) ‚investičními službami a činnostmi‘ služby a činnosti, jež jsou uvedeny v oddíle A přílohy I a týkají se kteréhokoli z nástrojů uvedených v oddíle C přílohy I;

[…]

[…]

5) ‚prováděním příkazů na účet klientů‘ jednání k uzavření smlouvy o nákupu nebo prodeji jednoho či více finančních nástrojů na účet klientů;

6) ‚obchodováním na vlastní účet‘ obchodování za použití vlastního kapitálu podniku, které vede k uzavření transakcí ohledně jednoho nebo více finančních nástrojů;

[…]

18) ‚převoditelnými cennými papíry‘ třídy cenných papírů, které jsou obchodovatelné na kapitálovém trhu (s výjimkou platebních nástrojů), například
a) akcie společností […];
b) dluhopisy a jiné formy dluhových cenných papírů […];

[…]“

13 Článek 69 uvedené směrnice, nadepsaný „Zrušení směrnice 93/22/EHS“, stanoví:

„Směrnice 93/22/EHS se zrušuje s účinkem od 1. listopadu 2007. Odkazy na směrnici 93/22/EHS se považují za odkazy na tuto směrnici. Odkazy na pojmy definované ve směrnici 93/22/EHS nebo na její články se považují za odkazy na odpovídající pojmy definované v této směrnici nebo na odpovídající články této směrnice.“

14 Oddíl A přílohy I směrnice MiFID, nadepsaný „Investiční služby a činnosti“, obsahuje následující výčet:

„1) Přijímání a převody příkazů vztahujících se k jednomu či několika finančním nástrojů[m].

2) Provádění příkazů jménem klientů.

3) Obchodování na vlastní účet.

4) Správa portfolií.

5) Investiční poradenství.

6) Upisování finančních nástrojů nebo umisťování finančních nástrojů na základě pevného závazku převzetí.

7) Umisťování finančních nástrojů bez pevného závazku převzetí.

8) Provozování mnohostranných systémů obchodování.“

15 Mezi finančními nástroji vyjmenovanými v oddílu C uvedené přílohy figurují v bodě 1 „převoditelné cenné papíry“.

Směrnice 2006/48

16 Článek 4 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (Úř. věst. 2006, L 177, s. 1) ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009 (Úř. věst. 2009, L 267, s. 7) (dále jen „směrnice 2006/48“) definuje úvěrovou instituci jako „podnik, jehož činnost spočívá v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet“.

17 Článek 23 uvedené směrnice zní:

„Členské státy stanoví, že činnosti uvedené v příloze I mohou být na jejich území provozovány v souladu s článkem 25, čl. 26 odst. 1 až 3, čl. 28 odst. 1 a 2 a články 29 až 37 buď prostřednictvím zřízení pobočky, nebo poskytováním služeb kteroukoliv úvěrovou institucí, jež byla povolena a jež podléhá dohledu příslušných orgánů jiného členského státu, pokud se vydané povolení vztahuje na tyto činnosti.“

18 Příloha I uvedené směrnice, nadepsaná „Seznam činností podléhajících vzájemnému uznání“, obsahuje následující výčet:

„[…]

7. Obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta

[…]
e) s převoditelnými cennými papíry.

8. Účast na vydávání cenných papírů a poskytování souvisejících služeb.

[…]

14. […]

Služby a činnosti uvedené v oddíle A a B přílohy I směrnice [MiFID], pokud odkazují na finanční nástroje uvedené v oddíle C přílohy I uvedené směrnice, podléhají vzájemnému uznávání podle této směrnice.

[…]“

Litevské právo

19 Podle čl. 2 odst. 3, 4, 11 a 12 Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas (zákon o pojištění vkladů a povinnostech vůči investorům) ze dne 20. června 2002 (Žin., 2002, č. 65-2635) ve znění platném od 18. listopadu 2011 do 1. prosince 2012 (dále jen „zákon o pojištění vkladů a odškodňování investorů“) je třeba rozumět:

„3. ‚vkladatelem‘ fyzickou nebo právnickou osobu, která je majitelem vkladu v bance, pobočce banky nebo družstevní záložně, mimo subjekty, jejichž vklady nemohou být podle tohoto zákona předmětem pojištění. Pokud fyzická nebo právnická osoba (s výjimkou správcovské společnosti spravující podílový nebo penzijní fond), která je majitelem vkladu, jedná jako fiduciář, je za vkladatele považován fiduciant. Pokud právo vymáhat peněžní prostředky náleží na základě smlouvy skupině osob, je za vkladatele považována každá z těchto osob a peněžní prostředky se mezi ně rozdělí rovným dílem, ledaže by bylo stanoveno jinak ve smlouvách zakládajících pohledávky těchto osob nebo v soudním rozhodnutí;

4. ‚vkladem‘ peněžní prostředky vkladatele uložené v bance, bankovní pobočce či družstevní záložně na základě smlouvy o vkladu nebo smlouvy o bankovním účtu a další finanční prostředky, které představují pohledávku vkladatele založenou na závazku úvěrové instituce provádět operace s využitím peněžních prostředků vkladatele nebo poskytování investičních služeb (včetně úroků);

[…]

11. ‚investorem‘ fyzická či právnická osoba, která odevzdala pojistníkovi peněžní prostředky nebo převoditelné cenné papíry za účelem obdržení jím poskytovaných investičních služeb. […];

12. ‚závazky vůči investorovi‘ závazky, jimiž se pojistník, který poskytuje investorovi investiční služby, zavazuje k tomu, že investorovi vyplatí zpět peněžní prostředky nebo cenné papíry, které mu náleží.“

20 Z článku 3 odst. 1 zákona o pojištění vkladů a odškodňování investorů plyne, že vklady vkladatelů v národní a cizí měně u úvěrových institucí jsou kryty pojištěním podle uvedeného zákona. Naopak podle odstavce 4 uvedeného článku jsou z něj vyňaty dluhové cenné papíry vydané takovou institucí.

Spory v původních řízeních a předběžné otázky

Věc C-688/15

21 Dne 21. prosince 2010 rozhodla valná hromada akcionářů banky Snoras o navýšení kapitálu této úvěrové instituce a o souvisejícím vydání nových veřejně nabízených akcií.

22 Dne 3. února 2011 schválila Vertybinių popierių komisija (komise pro cenné papíry, Litva) prospekt emise těchto budoucích akcií.

23 Dne 1. března 2011 otevřela Snoras bankovní účet vedený na její jméno u jiné úvěrové instituce, bankas „Finasta“ AB (dále jen „Finasta“) za účelem uložení peněžních prostředků odpovídajících upisovací ceně uvedených budoucích akcií zaplacené budoucími upisovateli.

24 Mezi 9. březnem a 16. květnem 2011 uzavřela A. Anisimovienė a ostatní osoby s bankou Snoras smlouvy o úpisu dotčených akcií. Následně byly z bankovních účtů, které tito jednotlivci měli u banky Snoras, strženy částky rovnající se upisovací ceně uvedených akcií a převedeny na účet otevřený jejím jménem u banky Finasta. V některých případech uskutečnila tyto převody sama Snoras, v jiných případech se tak dělo z popudu klientů.

25 Dne 5. května 2011 Snoras požádala Lietuvos Bankas (Litevská banka) o souhlas se zápisem změn stanov vyplývajících z budoucího navýšení kapitálu do obchodního rejstříku.

26 Dne 16. listopadu 2011 se Litevská banka rozhodla do 16. ledna 2012 pozastavit činnost banky Snoras. Nařízením z téhož dne litevská vláda ve veřejném zájmu tuto úvěrovou instituci zestátnila. Rozhodnutím ze dne 22. listopadu 2011 Litevská banka uvedené instituci odmítla povolit zapsat změny stanov do obchodního rejstříku a rozhodnutím ze dne 24. listopadu 2011 jí odebrala bankovní licenci. Dne 7. prosince 2011 bylo s bankou Snoras zahájeno konkurzní řízení s účinností od 20. prosince 2011.

27 V důsledku toho Snoras neuskutečnila zamýšlenou emisi akcií. A. Anisimovienė a ostatní osoby tedy podaly k Vilniaus apygardos teismas (krajský soud ve Vilniusu, Litva) žalobu, kterou se domáhaly, aby jim bylo přiznáno postavení „vkladatelů“ dané úvěrové instituce ve smyslu zákona o pojištění vkladů a odškodňování investorů.

28 Rozsudkem ze dne 29. září 2014 daný soud uvedenou žalobu zamítl, jelikož měl za to, že dotyčné osoby musí být považováni nikoliv za vkladatele, ale za investory a že peněžní prostředky, které bance Snoras zaplatily v rámci úpisu akcií, jež uvedená úvěrová instituce zamýšlela emitovat, nemohou být považovány za „vklady“ ve smyslu uvedeného zákona.

29 Usnesením ze dne 12. března 2015 Lietuvos apeliacinis teismas (Litevský odvolací soud) rozsudek vydaný v prvním stupni potvrdil. A. Anisimovienė a ostatní osoby následně podaly kasační opravný prostředek k Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší litevský soud).

30 V rámci tohoto kasačního opravného prostředku se daný soud zabývá především možností považovat za „vklady“ ve smyslu čl. 1 bodu 1 směrnice 94/19 peněžní prostředky, které A. Anisimovienė a ostatní osoby předaly společnosti Snoras v rámci upisování akcií, které nakonec uvedená úvěrová instituce nevydala.

31 Za těchto podmínek se Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší litevský soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Mají být ustanovení směrnice [94/19] vykládána v tom smyslu, že peněžní prostředky odepsané se souhlasem dotčených osob z jejich účtu nebo převedené či zaplacené těmito osobami na účet otevřený na jméno úvěrové instituce u jiné úvěrové instituce lze považovat za vklady ve smyslu této směrnice?

2) Mají být ustanovení čl. 7 odst. 1 směrnice [94/19] ve spojení s ustanoveními jejího čl. 8 odst. 3 vykládána v tom smyslu, že částka z pojištění vkladů do výše stanovené v čl. 7 odst. 1 [uvedené směrnice] musí být vyplacena každé osobě, jejíž pohledávku lze doložit přede dnem, k němuž byla přijata rozhodnutí stanovená v čl. 1 odst. 3 bodech i) a ii) [téže směrnice]?

3) Je pro účely výkladu pojmu ‚vklad‘ jako zůstatku na účtu vyplývajícího z bankovních operací z pohledu směrnice [94/19] důležitá definice ‚obvyklé bankovní operace‘? Je s ohledem na tuto definici třeba provést i výklad pojmu ‚vklad‘ dle vnitrostátních právních předpisů provádějících [danou směrnici]?

4) Jak je třeba v případě kladné odpovědi na třetí otázku chápat a vykládat pojem ‚obvyklá bankovní operace' použitý v čl. 1 bodě 1 směrnice [94/19]:
   a) Jaké bankovní operace by měly být považovány za obvyklé a jaká kritéria by měla být základem pro určení, zda je konkrétní bankovní operace obvyklá?
   b) Má být pojem ‚obvyklá bankovní operace' posuzován s ohledem na cíl prováděných bankovních operací, nebo na subjekty, mezi nimiž takové operace probíhají?
   c) Má být pojem ‚vklad', používaný ve směrnici [94/19] jakožto kreditní zůstatek na účtu vyplývající z obvyklých bankovních operací, vykládán v tom smyslu, že zahrnuje pouze případy, kdy jsou za ‚obvyklé' považovány veškeré operace vedoucí ke vzniku takového zůstatku?

5) V případě, že se na peněžní prostředky nevztahuje definice vkladu ve smyslu směrnice [94/19] a že členské státy se rozhodly provést směrnice [94/19] a [97/9] do vnitrostátního práva takovým způsobem, že se za vklady považují i peněžní prostředky, na které má vkladatel nárok na základě závazku úvěrové instituce poskytnout investiční služby, může se ochrana plynoucí z pojištění vkladů uplatnit pouze poté, co bylo konstatováno, že úvěrová instituce v konkrétním případě jednala jako investiční podnik a peněžní prostředky jí byly svěřeny za účelem investiční činnosti ve smyslu směrnice [97/9] a směrnice [MiFID]?"

Věc C-109/16

32 Dvěma rozhodnutími přijatými dne 16. června a 14. července 2011 schválila komise pro cenné papíry prospekt týkající se budoucích dluhopisů, které se banka Snoras chystala vydat a nabídnout veřejnosti. Na základě uvedeného prospektu mohla uvedená úvěrová instituce uskutečnit několik emisí střednědobých dluhopisů, s výhradou zveřejnění jejich konečných podmínek před každou z nich.

33 Uvedený prospekt zaprvé uváděl, že tyto budoucí dluhopisy budou nabízeny samotnou bankou Snoras a zájemci z řad veřejnosti budou moci provést jejich úpis přímo v pobočkách, kancelářích a dalších prostorách této úvěrové instituce. Zadruhé emisní cena měla být vypořádána v hotovosti v den uzavření související smlouvy o úpisu. Za tímto účelem měl mít upisovatel odpovídající peněžní prostředky na účtu otevřeném u banky Snoras a dát jí svolení k odepsání peněz z tohoto účtu. Zatřetí za okamžik nabytí účinnosti uvedený v konečných podmínkách dotčené emise měl být považován den vydání dotčených dluhopisů. Začtvrté po svém vydání měly být dané dluhopisy zaknihovány na účtech cenných papírů vedených u banky Snoras na jméno držitelů dluhopisů.

34 Dne 2. listopadu 2011 zveřejnila Snoras konečné podmínky jedenácté emise střednědobých dluhopisů.

35 Dne 10. listopadu 2011 uzavřel A. Raišelis s bankou Snoras smlouvu o poskytování investičních služeb a smlouvu o úpisu 40 dluhopisů z této jedenácté emise. Téhož dne vložil peněžní prostředky odpovídající upisovací ceně těchto budoucích dluhopisů na svůj osobní bankovní účet vedený u banky Snoras. Následující den podepsal A. Raišelis s touto úvěrovou institucí novou smlouvu o úpisu, totožnou s první; pouze datum podpisu a platby za uvedené dluhopisy bylo stanoveno na 11. listopadu 2011. Téhož dne banka Snoras z účtu A. Raišelise odepsala částku odpovídající emisní ceně a připsala ji na účet otevřený jménem této úvěrové instituce u ní samotné, určený k platbám za dané dluhopisy.

36 Banka Snoras se však dostala do platební neschopnosti dříve, než mohla provést emisi dotčených dluhopisů.

37 A. Raišelis následně podal žalobu k Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismas (druhý obvodní soud ve Vilniusu, Litva) směřující proti IID, veřejnému podniku pověřenému v Litvě správou systémů pojištění vkladů a odškodňování investorů. V této souvislosti A. Raišelis tvrdil, že je oprávněn uplatnit nárok na odškodnění podle zákona o pojištění vkladů a odškodňování investorů.

38 Rozsudkem ze dne 7. září 2012 uvedený soud žalobu A. Raišelise zamítl. Měl zejména za to, že by A. Raišelis měl nárok na odškodnění pouze tehdy, pokud by banka Snoras použila sporné peněžní prostředky bez jeho souhlasu, což nebyl tento případ. Mimoto podle téhož soudu nezakládají takové dluhopisy, které společnost Snoras měla v úmyslu vydat, nárok na uvedené odškodnění.

39 V odvolacím řízení Vilniaus apygardos teismas (krajský soud ve Vilniusu) rozsudkem ze dne 17. října 2013 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a přiznal A. Raišelisovi nárok na požadované odškodnění. Podle názoru odvolacího soudu má být A. Raišelis považován za „investora“ ve smyslu zákona o pojištění vkladů a odškodňování investorů a peněžní prostředky, které držel na účtu otevřeném na jméno banky Snoras, měly být považovány za „vklady“, na něž se vztahuje pojištění stanovené uvedeným zákonem. IID následně podal kasační opravný prostředek k Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší litevský soud).

40 Uvedený soud má za to, že výsledek kasačního opravného prostředku závisí především na tom, která směrnice (94/19, nebo 97/9) se má vztahovat na finanční prostředky poskytnuté A. Raišelisem společnosti Snoras na základě sporného úpisu.

41 V případě, že by Soudní dvůr rozhodl, že takové peněžní prostředky v zásadě spadají do působnosti směrnice 97/9, má předkládající soud dále pochybnosti ohledně správného překladu čl. 2 odst. 2 dané směrnice do litevštiny a provedení tohoto ustanovení do zákona o pojištění vkladů a odškodňování investorů.

42 A konečně v případě, že by Soudní dvůr rozhodl, že takové peněžní prostředky, jako jsou prostředky předané A. Raišelisem společnosti Snoras v rámci úpisu budoucích sporných dluhopisů, v zásadě spadají do působnosti směrnice 94/19, zabývá se předkládající soud tím, zda tyto prostředky splňují podmínky nezbytné k tomu, aby mohly být považovány za „vklady“ ve smyslu čl. 1 bodu 1 dané směrnice.

43 Za těchto podmínek se Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší litevský soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) V případech, kdy úvěrová instituce působí jako investiční podnik, byly na ni převedeny peněžní prostředky na nákup dluhových cenných papírů vydaných samotnou úvěrovou institucí, ale k emisi nedošlo a dané cenné papíry se nestaly majetkem osoby, která peněžní prostředky poskytla, přestože již tyto prostředky byly odepsány z bankovního účtu této osoby a převedeny na účet vedený na jméno úvěrové instituce a jsou nedisponibilní, přičemž záměr vnitrostátního zákonodárce ohledně uplatnění konkrétního systému ochrany není mimoto v takovém případě jasný, mohou být čl. 1 bod 1 směrnice 94/19 a čl. 1 bod 4 směrnice 97/9 přímo použity za účelem stanovení systému ochrany použitelného na tyto prostředky a je v tomto směru rozhodujícím kritériem zamýšlené použití peněžních prostředků? Jsou výše uvedená ustanovení směrnic dostatečně jasná, přesná a bezpodmínečná a zakládají subjektivní práva, takže se jich jednotlivci mohou dovolávat před vnitrostátními soudy na podporu svých nároků na odškodnění vznesených vůči státnímu orgánu, který poskytuje pojistné krytí?

2) Má být čl. 2 odst. 2 směrnice 97/9, který vymezuje druhy pohledávek, jež jsou kryty systémem odškodňování investorů, vykládán v tom smyslu, že se vztahuje i na nároky na vrácení peněžních prostředků, které investiční podnik dluží investorům a nejsou drženy jejich jménem?

3) Je v případě kladné odpovědi na druhou otázku čl. 2 odst. 2 směrnice 97/9, který upřesňuje druhy pohledávek, jež jsou kryty systémem odškodnění, dostatečně jasný, přesný a bezpodmínečný a zakládá subjektivní práva, takže se ho jednotlivci mohou dovolávat před vnitrostátními soudy na podporu svých nároků na odškodnění vznesených vůči státnímu orgánu, který poskytuje pojistné krytí?

4) Má být čl. 1 bod 1 směrnice 94/19 vykládán tak, že za ‚vklad' ve smyslu uvedené směrnice mohou být považovány i peněžní prostředky převedené se souhlasem osoby z jejího osobního účtu na účet založený na jméno úvěrové instituce, který je veden u téže úvěrové instituce a jenž je určený k platbám za budoucí dluhové cenné papíry této instituce?

5) Má být čl. 7 odst. 1 směrnice 94/19 ve spojení s jejím čl. 8 odst. 3 vykládán v tom smyslu, že částka pojištění vkladů do výše stanovené v čl. 7 odst. 1 [uvedené směrnice] musí být vyplacena každé osobě, u které lze doložit, že je držitelem nároku, před okamžikem, kdy je učiněno zjištění nebo vyneseno rozhodnutí uvedené v čl. 1 bodu 3 písm. i) a ii) [uvedené směrnice]?"

Řízení před Soudním dvorem

44 Usneseními předsedy Soudního dvora ze dne 15. února 2016, Anisimovienė a další (C-688/15, nezveřejněné, EU:C:2016:92), a ze dne 13. dubna 2016, Indėlių ir investicijų draudimas (C-109/16, nezveřejněné, EU:C:2016:267), byly zamítnuty žádosti předkládajícího soudu o projednání dotčených žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce ve zrychleném řízení upraveném v článku 105 jednacího řádu Soudního dvora.

45 Rozhodnutími ze dne 20. ledna a 29. února 2016 rozhodl předseda Soudního dvora o přednostním projednání věcí věci C-688/15 a C-109/16 v souladu s čl. 53 odst. 3 uvedeného jednacího řádu.

46 A konečně dne 29. února 2016 předseda Soudního dvora rozhodl s ohledem na jejich příbuznost o spojení těchto dvou věcí pro účely ústní části řízení a rozsudku.

K předběžným otázkám

K první až čtvrté otázce ve věci C-688/15 a druhé, čtvrté a páté otázce ve věci C-109/16

47 Podstatou první až čtvrté otázky předkládajícího soudu ve věci C-688/15 a druhé, čtvrté a páté otázky ve věci C-109/16, které je třeba zkoumat společně a na prvním místě, je, zda ustanovení směrnic 97/9 a 94/19 mají být vykládána v tom smyslu, že pohledávky týkající se peněžních prostředků odepsaných z účtů, které měli jednotlivci u úvěrové instituce, jež byly připsány ve prospěch účtů otevřených jménem této instituce v rámci úpisu budoucích cenných papírů, které měla tato emitovat, za okolností, v nichž k této emisi nakonec nedošlo v důsledku úpadku uvedené instituce, spadají do systémů pro odškodnění investorů stanovených směrnicí 97/9 nebo do systémů pojištění vkladů stanovených směrnicí 94/19.

48 Za účelem odpovědi na položené otázky je třeba nejprve vyložit ustanovení směrnice 97/9 a poté ustanovení směrnice 94/19.

Ke směrnici 97/9 – systémům pro odškodnění investorů

49 Jak vyplývá z bodů 4 a 8 odůvodnění směrnice 97/9, systémy pro odškodnění investorů stanovené uvedenou směrnicí mají zahrnovat peníze a nástroje držené investičním podnikem v souvislosti s investičními operacemi klientů, které v případě, že takový podnik není schopen splnit své závazky vůči těmto klientům, jim nemohou vráceny. Směrnice 97/9 měla stanovením těchto systémů chránit investory a zajistit důvěru veřejnosti ve finanční systém.

50 V tomto rámci čl. 2 odst. 2 druhý pododstavec první odrážka směrnice 97/9 stanoví, že musí být zajištěno krytí ze systémů pro odškodnění investorů pro pohledávky plynoucí z neschopnosti investičního podniku vrátit investorům v souladu s použitelnými zákonnými a smluvními podmínkami peníze dlužné nebo patřící těmto investorům držené jejich jménem v souvislosti s investičními operacemi.

51 Za účelem určení, zda takové pohledávky, jako jsou pohledávky v původních řízeních, jsou takovými případy, je nezbytné se vyslovit zaprvé k pojmům „investiční podnik“ a „investiční operace“ uvedeným v čl. 2 odst. 2 druhém pododstavci první odrážce směrnice 97/9 a zadruhé k případným podmínkám připsání dotyčných peněžních prostředků na účet otevřený na jméno investora, který se jich domáhá.

– K pojmům „investiční podnik“ a „investiční operace“ ve smyslu směrnice 97/9

52 Podle čl. 2 odst. 2 druhého pododstavce první odrážky směrnice 97/9 pohledávky, které mají být kryty systémy pro odškodnění investorů, se týkají peněz dlužných nebo patřících „investorům“ a držených jejich jménem „investičním podnikem“ v souvislosti s „investičními operacemi“.

53 V této souvislosti sice čl. 1 bod 4 směrnice 97/9 definuje pro účely této směrnice „investora“ jako jakoukoliv osobu, která svěřila peníze nebo nástroje „investičního [investičnímu] podniku“ v souvislosti s „investiční operací“, avšak pokud jde o tyto dva poslední pojmy, body 1 a 2 daného článku odkazují na definici uvedenou ve směrnici 93/22 a na „investiční služby“, tak jak jsou definovány posledně uvedenou směrnicí a vyjmenovány v její příloze.

54 Směrnice 93/22, která stanovovala pravidla pro investiční podniky v Unii, byla nicméně nahrazena od 1. listopadu 2007 směrnicí MiFID. V souladu s jejím článkem 69 se od tohoto okamžiku veškeré odkazy na pojmy definované ve směrnici 93/22 považují za odkazy na odpovídající pojmy definované ve směrnici MiFID. V projednávané věci je tedy pro účely výkladu směrnice 97/9 třeba vycházet z definicí „investičního podniku“ a „investičních služeb a činností“ uvedených v čl. 4 odst. 1 bodech 1 a 2 směrnice MiFID.

55 V tomto rámci z čl. 4 odst. 1 bodu 1 dané směrnice plyne, že „investičním podnikem“ se rozumí právnická osoba, jejímž obvyklým předmětem činnosti či podnikání je „poskytování jedné nebo více investičních služeb třetí osobě nebo provádění jedné nebo více investičních činností na profesionálním základě“. Na základě téže logiky čl. 1 odst. 2 zmíněné směrnice stanoví, že se některá její ustanovení použijí na povolené úvěrové instituce „při poskytování jedné nebo více investičních služeb nebo provádění investiční činnosti“.

56 S ohledem na výše uvedené skutečnosti je za účelem určení, zda takové pohledávky, jako jsou pohledávky A. Anisimovienė a ostatních osob, jakož i A. Raišelise za bankou Snoras, mohou být kryty systémy pro odškodnění investorů stanovenými směrnicí 97/9, třeba určit, zda peněžní prostředky, jichž se tyto pohledávky týkají, byly dané úvěrové instituci předány v souvislosti s investičními službami nebo činnostmi ve smyslu směrnice MiFID, které byly poskytovány nebo vykonávány uvedenou institucí.

57 V tomto ohledu je podle čl. 4 odst. 1 bodu 2 směrnice MiFID I třeba „investičními službami a činnostmi“ rozumět veškeré služby a činnosti, jež jsou uvedeny v oddíle A přílohy I dané směrnice a týkají se kteréhokoli z nástrojů uvedených v oddíle C uvedené přílohy.

58 Je nesporné, že takové akcie a obligace, jako jsou akcie a obligace, které zamýšlela vydat společnost Snoras, patří mezi finanční nástroje uvedené v oddílu C. V jeho bodě 1 je totiž uvedena kategorie „převoditelné cenné papíry“, tedy, podle čl. 4 odst. 1 bodu 18 směrnice MiFID, cenné papíry, které jsou obchodovatelné na kapitálovém trhu, včetně akcií a dluhopisů.

59 Pokud jde o podmínku týkající se oddílu A přílohy I směrnice MiFID, litevská vláda tvrdí, že úvěrová instituce neposkytuje žádnou ze služeb a nevykonává žádnou z činností vyjmenovaných v tomto oddílu, pokud prodává veřejnosti, včetně svých klientů, finanční nástroje, jejichž je sama emitentem. Tím, že veřejnosti nabízí tyto nástroje, nejedná tato instituce jako finanční zprostředkovatel, ale jako jakákoliv jiná společnost emitující cenné papíry.

60 Veřejné nabízení finančních nástrojů, jejichž je emitentem, úvěrovou institucí zajisté není samo o sobě, jak tvrdí uvedená vláda, „investiční službou nebo činností“ ve smyslu směrnice MiFID, jelikož není uvedeno v příloze I oddílu A uvedené směrnice.

61 Nicméně skutečnost, že úvěrová instituce uzavírá se svými klienty smlouvy o úpisech týkající se finančních nástrojů, jejichž emitentem je, naopak poskytování takových investičních služeb zahrnuje. Jak tvrdí A. Raišelis a Evropská komise, uzavírání takových smluv o úpisech úvěrovou institucí se svými klienty spadá zejména pod „provádění příkazů jménem klientů“, uvedené v příloze I oddílu A bodě 2 směrnice MiFID.

62 V tomto ohledu musí být pojem „provádění příkazů jménem klientů“ považován za synonymum pojmu provádění příkazů „na účet klientů“, jehož definice je uvedena v čl. 4 odst. 1 bodu 5 uvedené směrnice. Tyto dva pojmy totiž ve směrnici MiFID zjevně odkazují na jedinou službu a mimoto naprostá většina jazykových verzí dané směrnice používá v příloze i v článku 4 uvedené směrnice tentýž výraz.

63 Bez ohledu na to pojem „provádění příkazů na účet klientů“ v souladu se svou definicí označuje jednání k uzavření smlouvy o nákupu nebo prodeji jednoho či více finančních nástrojů na účet klientů.

64 Je přitom nesporné, že smlouva o úpisu finančních nástrojů je takovou smlouvou. Pokud jde o skutečnost, že v rámci služby „provádění příkazů“ je tato smlouva uzavírána „na účet klientů“, je třeba uvést, že z těchto výrazů by jistě mohlo teoreticky vyplývat, že úvěrová instituce nemůže být považována za poskytovatele této služby pro klienty, jestliže se její role při uzavírání uvedené smlouvy neomezuje na roli prostředníka a je rovněž jakožto emitent finančních nástrojů, které klient hodlá nakoupit, stranou této smlouvy.

65 Na dané výrazy však musí být nahlíženo v jejich kontextu. Zejména je třeba dát službu provádění příkazů „na účet“ (nebo „jménem“) klientů do protikladu s činností obchodování „na vlastní účet“ uvedenou v příloze I oddílu A bodě 3 směrnice MiFID. Podle čl. 4 odst. 1 bodu 6 uvedené směrnice daná činnost spočívá v obchodování za použití vlastního kapitálu, které vede k uzavření transakcí ohledně jednoho nebo více finančních nástrojů.

66 Z toho plyne, že směrnice MiFID vychází z dichotomie mezi na straně jedné uzavíráním smluv o nákupu nebo prodeji finančních nástrojů úvěrovými institucemi a investičními podniky ve svůj vlastní prospěch za použití svého vlastního kapitálu a na straně druhé uzavíráním takových smluv těmito institucemi a podniky pro jejich klienty s použitím kapitálu posledně uvedených. Z tohoto hlediska musí být smlouva takové povahy považována za uzavřenou úvěrovou institucí „na účet“ (nebo „jménem“) klientů ve smyslu čl. 4 odst. 1 bodu 5 a přílohy I oddílu A bodu 2 uvedené směrnice, jestliže se tak děje ve prospěch klienta, který k tomu použije vlastní kapitál, a to i tehdy, je-li stranou takové smlouvy i tato instituce v postavení emitenta dotyčných nástrojů.

67 Tento výklad je podpořen cíli sledovanými směrnicí MiFID. V tomto ohledu je třeba připomenout, že cílem uvedené směrnice je zejména, jak vyplývá z jejích bodů odůvodnění 2, 5 a 44, nabídnout investorům vysokou úroveň ochrany, zajistit integritu i celkovou efektivitu finančního systému, jakož i zajistit transparentnost finančních transakcí.

68 S ohledem na tyto cíle je přitom otázka, zda jsou finanční nástroje, které úvěrová instituce prodává veřejnosti, emitovány třetími společnostmi, nebo institucí samotnou irelevantní.

69 Ze všech těchto úvah plyne, že to, že úvěrová instituce uzavírá se svými klienty smlouvy o úpisu týkající se budoucích cenných papírů, jejichž emitentem bude daná instituce, představuje investiční službu ve smyslu čl. 4 odst. 1 bodu 2 směrnice MiFID. V důsledku toho se na pohledávky svázané s finančními prostředky předanými těmito klienty předaným institucím v souvislosti s dotčenými smlouvami mohou vztahovat systémy pro odškodnění investorů v souladu s čl. 2 odst. 2 druhým pododstavcem první odrážkou směrnice 97/9.

70 Tento závěr není zpochybněn argumentem litevské vlády a IID, podle kterého za takové pohledávky, jako jsou pohledávky, jichž se dovolávají A. Anisimovienė a ostatní osoby, jakož i A. Raišelis, nelze poskytnout odškodnění na základě směrnice 97/9, jelikož jsou naplněním investičního rizika, tedy úpadku emitenta finančních nástrojů, které tyto osoby hodlaly získat, proti němuž uvedená směrnice neposkytuje žádnou ochranu.

71 V tomto ohledu je pravda, že jak uvedl generální advokát v bodě 134 svého stanoviska, směrnice 97/9 nemá za cíl chránit investory před riziky spjatými s každou investicí. Zejména je daná směrnice nemá chránit proti úpadku společností vydávajících jimi vlastněné finanční nástroje. Riziko úpadku emitenta tedy nemůže být uvedenou směrnicí kryto jen z pouhého důvodu, že v případě dané investiční operace je tímto emitentem úvěrová instituce nebo investiční podnik.

72 Je však třeba zdůraznit, že v projednávaném případě A. Anisimovienė a ostatní osoby, jakož i A. Raišelis nikdy nenabyli vlastnictví finančních nástrojů, jejichž peněžní protihodnotu, o kterou vedou spor, předali společnosti Snoras, jelikož k emisi uvedených nástrojů před úpadkem této úvěrové instituce nedošlo.

73 Za takových okolností se nejedná o ztrátu hodnoty finančních nástrojů držených investorem nebo o neschopnost emitenta těchto nástrojů vyplatit tomuto investorovi jejich peněžní hodnotu. Naopak se jedná o neschopnost úvěrové instituce, která působí jako investiční podnik, dodat takové nástroje klientům, kteří si je přejí nabýt, a tudíž splnit v tomto ohledu závazky vůči nim. Tato situace přitom představuje naplnění rizika krytého směrnicí 97/9.

74 Tento výklad je mimoto v souladu s cíli sledovanými směrnicí 97/9, zejména ochranou investorů proti riziku podvodu, porušení povinné péče při výkonu povolání nebo manažerské chybě, v důsledku nichž by investiční podnik nebyl schopen vrátit svým zákazníkům peníze a cenné papíry, které jim náležejí. S ohledem na tyto cíle je totiž, jak tvrdí Komise, zásadní, aby peněžní prostředky investora hodlajícího nakoupit finanční nástroje, které takový podnik nebo úvěrová instituce drží před vydáním těchto nástrojů, byly chráněny bez ohledu na to, zda jsou uvedené nástroje emitovány třetí společností, nebo danou institucí.

– K neexistenci podmínky týkající se vložení dotyčných peněžních prostředků na účet otevřený jménem investora

75 Ve francouzském znění směrnice 97/9 čl. 2 odst. 2 druhý pododstavec první odrážka stanoví, jak bylo připomenuto v bodě 50 tohoto rozsudku, že musí být zajištěno krytí ze systémů odškodnění investorů pro pohledávky plynoucí z neschopnosti investičního podniku vrátit investorům v souladu s použitelnými zákonnými a smluvními podmínkami „peněžní prostředky dlužné nebo patřící těmto investorům, držené na jejich účet“ v souvislosti s investičními operacemi.

76 V litevské verzi směrnice 97/9 je však znění daného ustanovení značně užší. Uvedené ustanovení v litevské verzi uvádí, že kryty jsou pohledávky plynoucí z neschopnosti investičního podniku vrátit investorům v souladu s uvedenými podmínkami „jejich peněžní prostředky držené jejich jménem“ v souvislosti s investičními operacemi („[*k*]*ompensacija turi būti mokama pagal tuos reikalavimus, kurie kilo dėl investicinės įmonės nepajėgumo grąžinti pinigus, priklausančius investuotojams ir laikomus jų vardu ryšium su investicine veikla*“).

77 Toto znění by přitom mohlo naznačovat, že pouze pohledávky týkající se peněžních prostředků v držení investičního podniku nebo úvěrové instituce jednající jako takové na účtech otevřených na jméno investorů musí být kryty systémy pro odškodnění investorů stanovenými směrnicí 97/9.

78 Nicméně podle ustálené judikatury platí, že v případě rozdílů mezi různými jazykovými verzemi předpisů unijního práva musí být dotčené ustanovení vykládáno podle celkové systematiky a účelu právní úpravy, jejíž část tvoří (viz zejména rozsudky ze dne 30. května 2013, Genil 48 a Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, bod 38, jakož i ze dne 17. května 2017, ERGO Poisťovňa, C-48/16, EU:C:2017:377, bod 37 a citovaná judikatura).

79 V tomto ohledu je třeba připomenout, že cílem směrnice 97/9 je zejména chránit investory proti situaci, kdy investiční podnik není schopen splnit své závazky vůči nim. V souladu s tímto cílem definuje čl. 1 bod 4 uvedené směrnice pojem „investor“ široce jako jakoukoliv osobu, která svěřila peníze nebo nástroje takovému podniku v souvislosti s investiční operací. Stejně tak bod 8 odůvodnění uvedené směrnice obecně uvádí „peníze a nástroje držené investičním podnikem v souvislosti s investičními operacemi investora“.

80 S ohledem na tyto skutečnosti se systémy pro odškodnění investorů stanovené směrnicí 97/9 nemohou omezovat na krytí pohledávek týkajících se peněžních prostředků držených investičními podniky nebo úvěrovými institucemi jednajícími jako takovými na účtech otevřených jménem investorů.

81 V důsledku toho okolnost, že takové pohledávky, jako jsou pohledávky A. Anisimovienė a ostatních osob, jakož i A. Raišelise, se vztahují k peněžním prostředkům vedeným nikoliv na účtech otevřených na jejich jméno, ale na účtech, jejichž majitelem je dotčená úvěrová instituce, nevylučuje, aby byly zahrnuty do systémů pro odškodnění investorů, pokud jsou splněny ostatní podmínky stanovené v čl. 2 odst. 2 druhém pododstavci první odrážce směrnice 97/9.

82 S ohledem na vše výše uvedené je třeba dospět k závěru, že takové pohledávky, jako jsou pohledávky, o něž se jedná ve věci v původním řízení, spadají do systémů pro odškodnění investorů stanovených směrnicí 97/9.

Ke směrnici 94/19 – systémům pojištění vkladů

83 Podle druhého bodu odůvodnění směrnice 94/19 je cílem systémů pojištění vkladů zavedených touto směrnicí chránit jednotlivce proti nedisponibilitě vkladů u úvěrových institucí. Stanovením takových systémů pojištění vkladů má směrnice 94/19, jak uvádějí první a čtvrtý bod odůvodnění, chránit spořitele a současně zajišťovat stabilitu bankovní soustavy tím, že se zamezí hromadným výběrům bankovních vkladů nejen z úvěrové instituce, která se ocitla v nesnázích, nýbrž i z finančně zdravých institucí v důsledku ztráty důvěry vkladatelů ve spolehlivost bankovní soustavy.

84 V tomto rámci čl. 1 bod 1 první pododstavec směrnice 94/19 stanoví, že pro účely této směrnice se „vkladem“ rozumí jakýkoli kreditní zůstatek vzniklý z prostředků zbylých na účtu nebo z dočasných situací vyplývajících z obvyklých bankovních operací, který musí úvěrová instituce vyplatit na základě příslušných zákonných a smluvních podmínek, a každý dluh prokázaný dluhovým cenným papírem vystaveným úvěrovou institucí.

85 V projednávaném případě je třeba připomenout, že peněžní prostředky, jichž se domáhají A. Anisimovienė a ostatní osoby, jakož i A. Raišelis, již nebyly vedeny na účtech, jejichž majiteli tito jednotlivci byli u banky Snoras ke dni nedisponibility vkladů. A dále budoucí cenné papíry, které upsali a jež měla emitovat daná úvěrová instituce, nebyly nakonec před úpadkem uvedené instituce vydány. Ostatně, co se týče takových cenných papírů, dluhopisy dotčené ve věci C-109/16 sice spadají pod

„dluhové cenné papíry“ uvedené v čl. 1 bodě 1 směrnice 94/19, ovšem akcie dotčené ve věci C-688/15 naopak představují majetkové cenné papíry, ve vztahu ke kterým směrnice žádné pojištění nestanoví (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Vervloet a další, C-76/15, EU:C:2016:975, body 66 a 67).

86 Za těchto okolností je třeba pouze určit, zda takové pohledávky, jako jsou pohledávky uvedených jednotlivců za bankou Snoras, lze podřadit pod druhý případ „vkladů“ uvedený v čl. 1 bodu 1 směrnice 94/19, a sice pod „kreditní zůstatek vzniklý z dočasných situací vyplývajících z obvyklých bankovních operací, který musí úvěrová instituce vyplatit na základě příslušných zákonných a smluvních podmínek“.

87 Ze samotného znění uvedeného ustanovení, vykládaného ve světle cílů sledovaných směrnicí 94/19, tak jak jsou připomenuty v bodě 83 tohoto rozsudku, vyplývá, že pod daný případ patří pohledávky vůči úvěrové instituci týkající se peněžních prostředků vkladatelů podílejících se na „obvyklých bankovních operacích“, které se nacházejí v dočasné situaci vyplývající z těchto operací.

88 Co se týče zaprvé toho, zda se takové pohledávky, jako jsou pohledávky A. Anisimovienė a ostatních osob, jakož i A. Raišelise za bankou Snoras, týkají peněžních prostředků podílejících se na „obvyklých bankovních operacích“, je třeba uvést, že směrnice 94/19 nedefinuje, co je třeba tímto výrazem rozumět, a neobsahuje ani žádný odkaz na vnitrostátní práva, pokud jde o jeho význam.

89 Podle ustálené judikatury Soudního dvora je třeba význam a dosah výrazů, pro které nemá unijní právo žádnou definici, určit v souladu s jejich obvyklým smyslem v běžném jazyce s přihlédnutím ke kontextu, ve kterém jsou použity, a cílům, které sleduje právní úprava, jejíž jsou součástí (rozsudek ze dne 20. prosince 2017, Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, bod 50 a citovaná judikatura).

90 V běžném vnímání výraz „obvyklé bankovní operace“ označuje transakce běžně uskutečňované úvěrovými institucemi v rámci jejich činnosti.

91 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle totožného znění definice uvedené v čl. 1 bodě 4 směrnice 94/19 a v čl. 4 odst. 1 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu spočívá typická činnost takových institucí v přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a v poskytování úvěrů na vlastní účet.

92 Nicméně je nesporné, že tyto instituce obvykle vykonávají ve spojení s touto činností široké spektrum operací, jejichž výčet unijní normotvůrce vložil do přílohy I posledně uvedené směrnice. S ohledem na skutečnost, že směrnice 94/19 i směrnice 2006/48 se na úvěrové instituce použijí a sledují společné cíle, zejména ochranu úspor a vkladatelů, výčet činností uvedených ve zmíněné příloze je pro výklad pojmu „obvyklé bankovní operace“ ve smyslu čl. 1 bodu 1 směrnice 94/19 relevantní.

93 V bodě 7 přílohy I směrnice 2006/48 je přitom uvedeno obchodování na vlastní účet úvěrové instituce nebo na účet klienta, mj. s převoditelnými cennými papíry, a v bodě 8 téže přílohy je uvedena účast na vydávání cenných papírů a poskytování souvisejících služeb. Kromě toho a zcela v souladu s vysvětlením uvedeným v bodě 55 tohoto rozsudku, uvedená příloha uvádí rovněž „investiční služby a činnosti“, tak jak je definuje směrnice MiFID.

94 Z těchto skutečností vyplývá, že úpis budoucích cenných papírů na účet klientů patří mezi obvyklé operace prováděné úvěrovými institucemi v rámci jejich činnosti. V důsledku toho a s ohledem na cíle sledované směrnicí 94/19, které byly připomenuty v bodě 83 tohoto rozsudku, musí být taková operace považována za „obvyklou bankovní operaci“ ve smyslu čl. 1 bodu 1 směrnice 94/19, jelikož je úvěrovou institucí prováděna, jako je tomu ve věcech v původních řízeních, za použití prostředků svých

vkladatelů. Dále a *per analogiam* k odůvodnění uvedenému v bodech 61 až 66 tohoto rozsudku je třeba mít za to, že okolnost, že úvěrová instituce je emitentem dotyčných budoucích cenných papírů, tuto kvalifikaci nezpochybňuje.

95 Zadruhé, pokud jde o to, zda operace spočívající v úpisu budoucích cenných papírů dotčených ve věcech v původních řízeních měly za následek „dočasnou situaci“ ve smyslu čl. 1 bodu 1 směrnice 94/19, je třeba mít za to, že pokud jsou v rámci takových operací peněžní prostředky vkladatelů u úvěrové instituce před vydáním těchto cenných papírů odepsány z jejich bankovních účtů a připsány na účty otevřené jménem dané instituce, na nichž mají zůstat uloženy do doby, než budou použity jako protihodnota za nabytí uvedených cenných papírů po jejich emisi, nacházejí se tyto prostředky skutečně v takové „dočasné situaci“.

96 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy spadají takové pohledávky, jako jsou pohledávky dotčené ve věcech v původních řízeních, do systémů pojištění vkladů stanovených směrnicí 94/19, neboť se týkají „kreditního zůstatku vzniklého z dočasné situace vyplývající z obvyklých bankovních operací“ ve smyslu čl. 1 bodu 1 uvedené směrnice.

97 Tento výklad není ve věci C-688/15 zpochybněn okolností, že bankovní účet, na který byly připsány peněžní prostředky, kterých se domáhají A. Anisimovienė a ostatní osoby, nebyl otevřen u banky Snoras, ale u jiné úvěrové instituce. V rámci případu „kreditního zůstatku vzniklého z dočasných situací vyplývajících z obvyklých bankovních operací“, uvedeného v čl. 1 bodu 1 směrnice 94/19, totiž umístění účtu, na nějž úvěrová instituce během obvyklých bankovních operací připsala peněžní prostředky, není rozhodující.

98 Tentýž výklad není zpochybněn ani ve věci C-109/16, a to okolností, že Litevská republika využila možnosti stanovené v čl. 7 odst. 2 směrnice 94/19 ve spojení přílohou I bodem 12 téže směrnice a z pojištění vkladů vyloučila dluhové cenné papíry vydané úvěrovými institucemi. Toto vyloučení je totiž v uvedené věci irelevantní, jelikož je třeba připomenout, že dotčené dluhopisy nebyly v okamžiku vyhlášení úpadku banky Snoras ještě emitovány a nabyty A. Raišelisem.

Závěry

99 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první až čtvrtou otázku ve věci C-688/15, jakož i na druhou, čtvrtou a pátou otázku ve věci C-109/16 odpovědět, že ustanovení směrnic 97/9 a 94/19 musí být vykládána v tom smyslu, že pohledávky týkající se peněžních prostředků odepsaných z účtů, které měli jednotlivci u úvěrové instituce, jež byly připsány ve prospěch účtů otevřených jménem této instituce v rámci úpisu budoucích cenných papírů, které měla tato emitovat, za okolností, v nichž k této emisi nakonec nedošlo v důsledku úpadku uvedené instituce, spadají do systémů pro odškodnění investorů stanovených směrnicí 97/9 i do systémů pojištění vkladů stanovených směrnicí 94/19.

K první části první otázky ve věci C-109/16

100 Podstatou první části první otázky předkládajícího soudu ve věci C-109/16, kterou je třeba zkoumat na druhém místě, je, zda čl. 2 odst. 3 směrnice 97/9 má být vykládán v tom smyslu, že v situaci, v níž pohledávky spadají do systémů pojištění vkladů podle směrnice 94/19 i do systémů pro odškodnění investorů podle směrnice 97/9 a v níž vnitrostátní zákonodárce nepodřadil takové pohledávky pod určitý systém upravený první či druhou z těchto směrnic, soud, kterému byla věc předložena, musí nebo může sám rozhodnout na základě uvedeného ustanovení o systému, kterého mohou majitelé uvedených pohledávek využít.

101 V tomto ohledu z čl. 2 odst. 3 směrnice 97/9 plyne, že pokud v určitém členském státě pohledávka spadá do systémů pro odškodnění investorů stanovených uvedenou směrnicí i do systémů pojištění vkladů podle směrnice 94/19, přísluší tomuto členskému státu podřadit tuto pohledávku určitému systému podle jedné z těchto směrnic tak, „jak to bude považovat za vhodné“. Kromě toho uvedené ustanovení upřesňuje, že žádná pohledávka nesmí být podle těchto dvou směrnic odškodněna více než jednou.

102 Pokud tak jde o kategorie pohledávek, které splňují podmínky stanovené směrnicí 94/19 i směrnicí 97/9, uvedené ustanovení nestanoví objektivní kritéria pro jejich podřazení pod určitý systém upravený jednou z těchto směrnic, nýbrž každému členskému státu ponechává možnost o tom rozhodnout.

103 Z toho plyne, že za předpokladu, že soud, kterému byl spor předložen, určí, že pohledávky, o jejichž náhradu se žádá, splňují podmínky stanovené směrnicí 94/19 i směrnicí 97/9 a vnitrostátní právo neobsahuje pravidlo podřazení takových pohledávek pod určitý systém upravený jednou z těchto směrnic, nemůže na základě čl. 2 odst. 3 druhé směrnice sám rozhodnout o tom, podle kterého systému mají být držitelé uvedených pohledávek odškodněni.

104 V takovém případě, jako je případ uvedený v předchozím bodě, je třeba vzhledem k tomu, že se majitelé uvedených pohledávek mohou dovolávat ochrany, kterou jim zaručuje směrnice 94/19 i směrnice 97/9, ale současně je podle uvedeného čl. 2 odst. 3 druhé směrnice nelze odškodnit více než jednou, mít za to, že přísluší těmto majitelům, aby si zvolili některý ze systémů stanovených pro provedení těchto směrnic.

105 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první část první otázky ve věci C-109/16 odpovědět, že čl. 2 odst. 3 směrnice 97/9 musí být vykládán v tom smyslu, že v situaci, kdy pohledávky spadají do systémů pojištění vkladů podle směrnice 94/19 i do systémů pro odškodnění investorů podle směrnice 97/9 a kdy vnitrostátní zákonodárce nepodřadil takové pohledávky pod určitý systém upravený první či druhou z těchto směrnic, soud, kterému byla věc předložena, nemůže sám rozhodnout na základě uvedeného ustanovení o systému, kterého mohou majitelé uvedených pohledávek využít. Naopak v takové situaci přísluší posledně uvedeným, aby si zvolili některý ze systémů stanovených ve vnitrostátním právu pro provedení těchto dvou směrnic.

Ke druhé části první otázky a ke třetí otázce ve věci C-109/16

106 Podstatou druhé části první otázky, jakož i třetí otázky předkládajícího soudu ve věci C-109/16, které je třeba zkoumat společně a jako poslední, je, zda čl. 1 bod 1 směrnice 94/19 a čl. 1 bod 4, jakož i čl. 2 odst. 2 druhý pododstavec směrnice 97/9 mají být vykládány v tom smyslu, že mohou být uplatněny jednotlivci před vnitrostátními soudy na podporu nároků na odškodnění vůči veřejnému podniku pověřenému v členském státě správou systémů pojištění vkladů a odškodňování investorů.

107 V tomto ohledu zaprvé v rozsudku ze dne 25. června 2015, Indėlių ir investicijų draudimas a Nemaniūnas (C-671/13, EU:C:2015:418, bod 58), Soudní dvůr rozhodl, že ustanovení směrnice 97/9 týkající se určení peněžních prostředků a nástrojů, na něž se vztahují systémy odškodňování, které zavádí, včetně čl. 1 bodu 4 a čl. 2 odst. 2 druhého pododstavce uvedené směrnice, jsou dostatečně jasné, přesné a bezpodmínečné k tomu, aby se jich jednotlivci mohli přímo dovolávat u vnitrostátních soudů.

108 Tentýž výklad platí i pro čl. 1 bod 1 směrnice 94/19. Uvedené ustanovení totiž definuje různé případy „vkladů“, na něž se uvedená směrnice vztahuje, s veškerou jasností, přesností a bezpodmínečností požadovaných k tomu, aby mohlo být přímo uplatněno ve sporu před vnitrostátním soudem, a to zejména s přihlédnutím k výkladu poskytnutému Soudním dvorem v projednávaných věcech.

109 Zadruhé je třeba rovněž připomenout, že jednotlivci se mohou bezpodmínečných a dostatečně přesných ustanovení subjekty dovolávat nejen vůči členskému státu a všem jeho správním orgánům, ale rovněž vůči orgánům, subjektům či entitám, které jsou odlišné od soukromých osob a musí být stavěny na roveň státu, ať již proto, že se jedná o právnické osoby veřejného práva, které jsou součástí státu v širokém slova smyslu, nebo proto, že podléhají autoritě nebo dohledu orgánu veřejné správy, nebo také proto, že byly takovým orgánem pověřeny plněním úkolu ve veřejném zájmu a byly pro tento účel nadány výjimečnými pravomocemi (rozsudek ze dne 10. října 2017, Farrell, C-413/15, EU:C:2017:7455, body 33 a 34).

110 V projednávaném případě z předkládacích rozhodnutí v obou věcech v původních řízeních vyplývá, že IID je dle litevského práva, „státním podnikem“, tj. právnickou osobou veřejného práva, takže může být pro účely přímé použitelnosti směrnic 94/19 a 97/9 bez dalšího postaven na roveň státu.

111 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na druhou část první otázky a na třetí otázku ve věci C-109/16 odpovědět tak, že čl. 1 bod 1 směrnice 94/19 a čl. 1 bod 4, jakož i čl. 2 odst. 2 druhý pododstavec směrnice 97/9 musí být vykládány v tom smyslu, že mohou být uplatněny jednotlivci před vnitrostátními soudy na podporu nároků na odškodnění vůči veřejnému podniku pověřenému v členském státě správou systémů pojištění vkladů a odškodňování investorů.

K páté otázce ve věci C-688/15

112 Podstatou páté otázky předkládajícího soudu ve věci C-688/15 je, zda směrnice 94/19 má být vykládána v tom smyslu, že členské státy mají možnost vztáhnout pojištění vkladů i na pohledávky, které v zásadě do působnosti uvedené směrnice ani směrnice 97/9 nespadají.

113 S ohledem na odpovědi na předchozí otázky není již namístě na pátou otázku ve věci C-688/15 odpovídat.

K nákladům řízení

114 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původních řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporům probíhajícím před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát) rozhodl takto:

1) **Ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/9/ES ze dne 3. března 1997 o systémech pro odškodnění investorů a směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/19/ES ze dne 30. května 1994 o systémech pojištění vkladů ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/14/ES ze dne 11. března 2009 musí být vykládána v tom smyslu, že pohledávky týkající se peněžních prostředků odepsaných z účtů, které měli jednotlivci u úvěrové instituce, jež byly připsány ve prospěch účtů otevřených jménem této instituce v rámci úpisu budoucích cenných papírů, které měla tato emitovat, za okolností, v nichž k této emisi nakonec nedošlo v důsledku úpadku uvedené instituce, spadají do systémů pro odškodnění investorů stanovených směrnicí 97/9 i do systémů pojištění vkladů stanovených směrnicí 94/19.**

2) **Článek 2 odst. 3 směrnice 97/9 musí být vykládán v tom smyslu, že v situaci, kdy pohledávky spadají do systémů pojištění vkladů podle směrnice 94/19 i do systémů pro odškodnění investorů podle směrnice 97/9 a kdy vnitrostátní zákonodárce nepodřadil takové pohledávky pod určitý systém upravený první či druhou z těchto směrnic, soud, kterému byla věc**

předložena, nemůže sám rozhodnout na základě uvedeného ustanovení o systému, kterého mohou majitelé uvedených pohledávek využít. Naopak v takové situaci přísluší posledně uvedeným, aby si zvolili některý ze systémů stanovených ve vnitrostátním právu pro provedení těchto dvou směrnic.

3) **Článek 1 bod 1 směrnice 94/19, ve znění směrnice 2009/14, a čl. 1 bod 4, jakož i čl. 2 odst. 2 druhý pododstavec směrnice 97/9 musí být vykládány v tom smyslu, že mohou být uplatněny jednotlivci před vnitrostátními soudy na podporu nároků na odškodnění vůči veřejnému podniku pověřenému v členském státě správou systémů pojištění vkladů a odškodňování investorů.**

Podpisy.